

S K I B S R E D E R C H R . N . B R I N C H ' S V E R F T
«B R I N C H E - K R A N A»

Christian Nielsen Brinch, født 1790 på Tromøen ved Arendal, kom — som de fleste gutter på kysten den gang — til sjøs i tidlig alder. Ved hans død — 16. april 1873 — vier Morgenbladet ham — 22. april — en lengere nekrolog, hvorav jeg tillater mig å referere: «I 1808 blev han Styrmand, og i 1809 kommanderedes han ombord paa Kanonbaadene i Husum og laa Sommeren over ved Husum og Sylt. I September samme Aar kommanderedes han ombord paa Orlogsbriggen «Kiel» som Flagmand. Aaret efter forfremmedes han til 2den Styrmand. 19de Juli 1810 tog «Kiel» sammen med 4 andre Brigger, 10 Mile fra Christiansand, en stor Prise paa 48 Fartøier, som kom fra Østersøen lastede med Trælast, Seildug, Tjære o.s.v. og convojeredes af en engelsk Orlogsmænd. Prisens samlede Værdi udgjorde noget over 2 Millioner Rigsdaler Sølv. Brinch blev Prisemester ombord paa et amerikansk Skib og førte det ind til Mandal. Prisepengene blev uddelte i Christiansand, og paa sin Part fik Brinch 4.000 Rdlr. i daarlige Penge og Obligationer. Efter Prisepengenes Uddeling levedes et lystigt Liv i Christiansand af de talrige med Penge vel forsynede Sømænd, og var han blandt de faa, som ikke satte sine Penge overstyr.

6te Juli 1812 deltog han som 1ste Styrmand paa «Kiel» i Affæren ved Lyngør. Idet Kampen begyndte, tog han Plads ved en Kanon; som Styrmand havde han ikke noget med Kanonbetjeningen at bestille, men efter en mere end treaarig Orlogstjeneste kjendte han Kanon-exercitien nøiaktig, og fuld af Kampiver vilde han ikke staa som ledig Tilskuer. Han stod færdig med Lunten i Haanden og vilde netop brænde løs, da Overkanoneren kom til, greb Lunten og sagde: «Nei,

SKIBSREDER CHR. N. BRINCH'S VERFT «BRINCHE-KRANA»

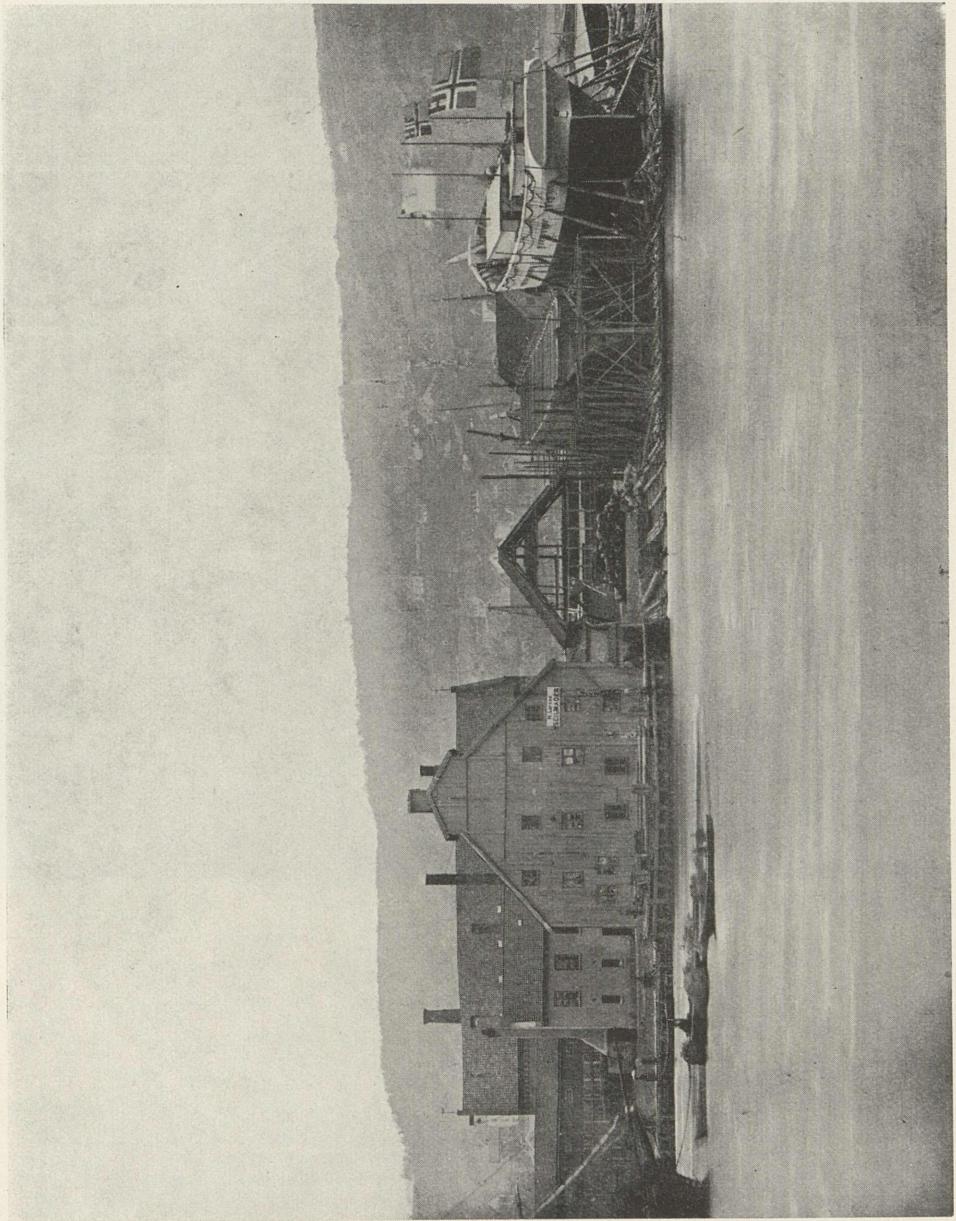

*Tre generasjoner 1790—1942. I midten: Christian Nielsen Brinch.
Til venstre: Martinius Christian Brinch. Til høyre: Nuværende
advokat Chr. N. Brinch.*

Skibsbyggmester Hans Christian Hansen.

Brinche kram 1869. Skibet på beddigen er «Hvideørn».

SKIBSREDER CHR. N. BRINCH'S VERFT «BRINCHE-KRANA»

«Rosa» 1867.

SKIBSREDER CHR. N. BRINCH'S VERFT «BRINCHE-KRANA»

Brig «Snorre Sturlassøn» 1867.

Brinch, De skal ikke befatte Dem med dette; dette er min Plads». Brinch gik tilside, og Overkanoneren indtog hans Plads — dog kun for et Øieblik; thi nogle Sekunder efter rammedes Overkanoneren af en Fiendtlig Kugle og faldt død om paa Stedet. Brinch afmønstredes i November 1814 fra Orlogstjenesten.»

Så bar det til sjøs igjen fra hjemstedet som styrmann, inntil han i 1822 fikk skib å føre for «gamle Young»¹ i Christiania. For Young og senere for Heftyte førte han så forskjellige skib inntil han i 1839 «bega» sjøen og av Niels Youngs dødsbo kjøpte «Krana», d.v.s. den nuværende «Kranbryggen» nede mellem Nylands Verksted og Slusen for 5000 Sp.daler. Tomten var 14—15 mål stor og som navnet antyder var til eiendommen knyttet kjølhalingskran og reparasjonsverft.

Nybygning av skib foregikk i den tid ikke i nevneverdig utstrekning i eller ved Christiania, og Brinch har tydeligvis oprindelig heller ikke interesserert sig synnerlig for den gren av forretningen, selv om han bygget etpar brigger; nemlig i 1840 «Christiania» på 134 Kommerce-Lester, og i 1853 «Sif» på 101 K.L. Både «Christiania» og «Sif» blev bygget for eget rederi, og Brinch eide samtidig en tredje brigg, «Oscar», bygget i Sverige i 1806.

Under Brinch's kyndige ledelse fikk verftet snart godt renommé som reparasjonssted og nok å bestille. Det var jo da gode og opgående tider for skibsfarten.

Krimkrigen og andre forhold ute i verden bevirket florisante tider for skibsfarten i 1850—60-årene, og der kom fart i skibsbygningen også i Norge. Brinch's sønn, *Martinius Christian Brinch* — 1832—1898 — som i nogen år i utlandet hadde studert bl. a. seildukstilvirkning, kom hjem og gikk inn i farens bedrift. Dermed hadde firmaet de beste forutsetninger for utnyttelse av situasjonen. For ytterligere å utbygge sin posisjon engagertes i 1864 *Hans Christian Hansen* — 1818—1888 — (far av senere sjøfartsdirektør L. T. Hansen) som «mester» ved verftet. Hansen var en dyktig og samvittighetsfull skibskonstruktør og byggmester. Hans ansettelse innledet en ny epoke i verftets historie ved at man nu straks optok nybygning av tonnage i større stil. Herved fikk firmaet anledning til full utnyttelse av sitt gode renommé og sin trenede arbeids-

¹ Kjøpmann Jørgen Young.

SKIBSREDER CHR. N. BRINCH'S VERFT «BRINCHE-KRANA»

Bark «Bjørvigen» 1867. Forliste i 1894 ved Syd-Afrika.

Bark «Magnus Lagabøter» 1868.

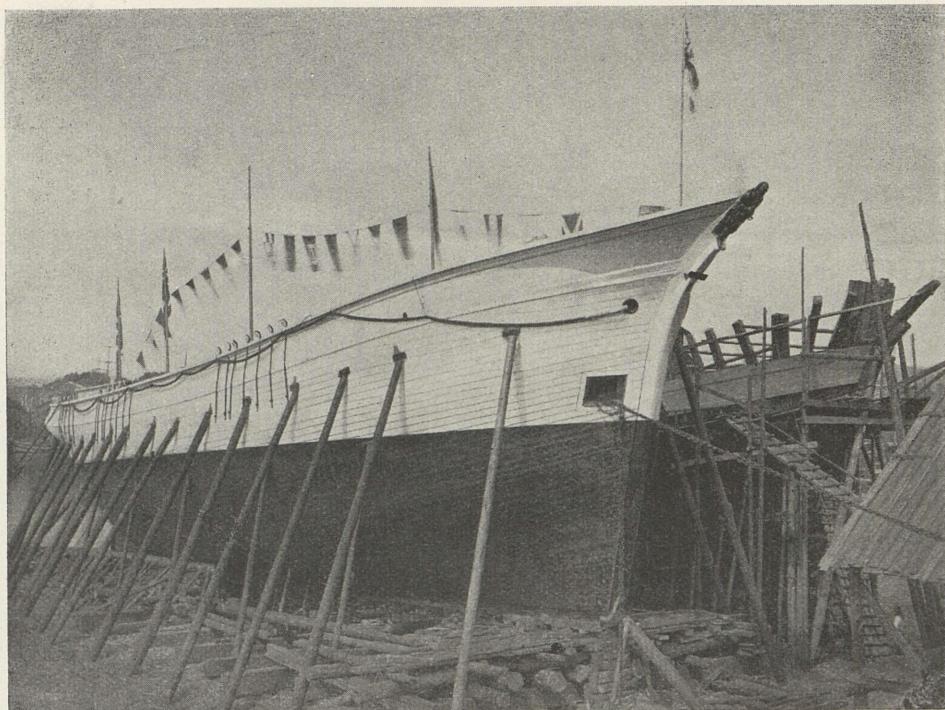
stokk, og Christiania havn var tilført et nytt karakteristisk og interessant trekk.

Det var velbyggede, vakre og fordelaktige skuter som utgikk fra verftet; de hedret flagget og de hedret byggerne hvor i verden de fór frem.

Det 10-år som fulgte var jo nettop seilskibenes storhetstid, så det var ingen vanskelighet å få byggekontrakter eller å selge ferdigbygget tonnage på gunstige vilkår. — Første skib på vannet var bark «Oslo», bygget i 1865 for Wiel, Fredrikshald, og siden gikk det slag i slag med en eller to sjøsetninger hvert år.

For ikke her å trette med årstall, drektigheter o.s.v. lar jeg som bilag følge en liste over skib som jeg med sikkerhet vet er bygget på

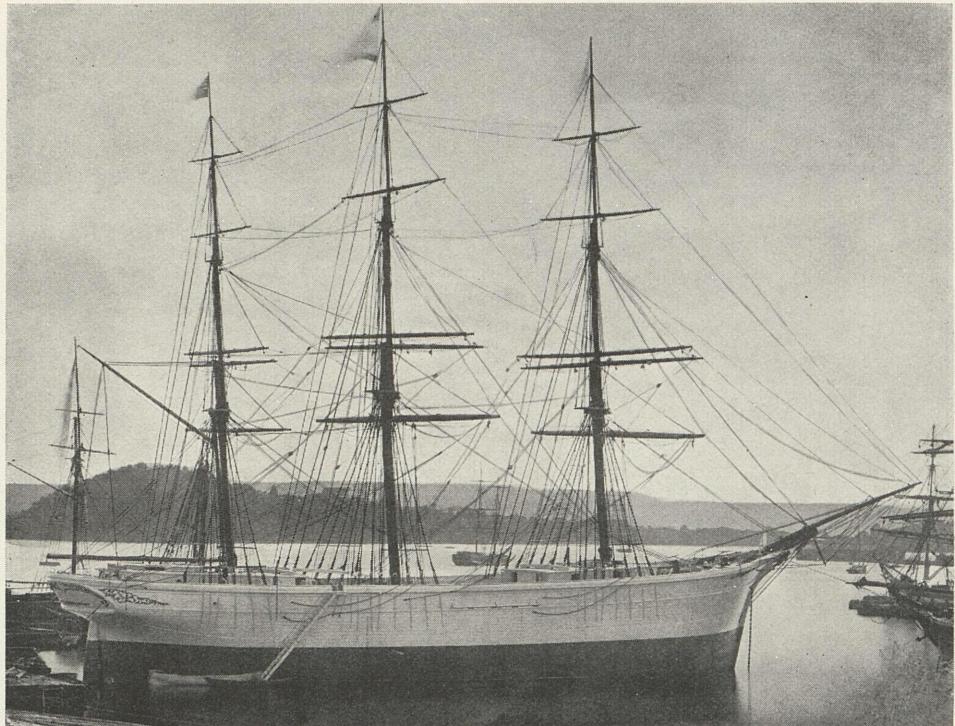
SKIBSREDER CHR. N. BRINCH'S VERFT «BRINCHE-KRANA»

«Hvideørn» klar til sjøsetning. Gallionsfiguren antas skåret av T. C. Fladmoe, Torvgaten 5, Christiania. Fladmoe leverte stadig fine dekorasjonsarbeider til nye skib i og omkring Christiania.

«Brinche-krana» i denne periode. Det tør være at listen ikke er helt komplett, og om nogen føler sig kaldet til å supplere eller korrigere er jeg forbunden for meddelelse. For forenklings skyld er i listen drektigheten anført i Registertonn, idet Kommerce-Lester er omregnet etter forholdet 1 lest = 2 registertonn. De siste av skutene levde til op i Verdenskrigens år.

For hensiktsmessig og økonomisk utnyttelse av materialene lønnet det sig gjerne å bygge to skib samtidig — et større og et mindre — og Brinch synes, i likhet med andre byggere, å ha søkt å innrette sig på den måte.

Fullrigger «Hvideørn» seilklar 1869.

Som nevnt hadde verftet utmerket renommé som reparasjonssted, og denne gren av forretningen — kanskje i lengden den mest lønnende og stabile — blev ikke forsømt. Reparasjonsarbeider tør nok ha vært det primære og nybygning det sekundære samtidig som det siste var en utmerket regulator for arbeidsbeskjeftigelse i tider når tilgangen på reparasjoner slakket.

Verftets nogenlunde faste og stabile arbeidsstokk sees på gruppebildet fra 1876. Der er ca. 100 mann, men i travle tider øket den snart til det dobbelte. Arbeidsforholdene i 60—70-årene kjenner jeg ikke, men omkring 1890 var verftenes arbeidstid ordinært fra 6 morgen

«Hafsfjord» 1869.

til 6 aften med 1 times middagspause, $\frac{1}{2}$ time for frokost og $\frac{1}{2}$ time «kaffetid» om eftermiddagen. Daglønnene efter nutidsforhold var jo små; for førsteklasses tømmermenn, smeder og riggere kr. 3.00—3.20, «drive» kr. 2.80—3.00. Formenn naturligvis noe mere. I travle tider anvendtes hyppig overtid til kl. 8 aften uten at der, så vidt jeg erindrer, blev betalt ekstra for det.

Forresten gikk nokså meget arbeide på akkord og da blev fortjenesten gjerne noe bedre.

Dagen inndeltes i «Kvarter». Det var «Førefrokosten», «Formiddagen», «Eftan» og «Kveldskvarten».

Fullrigger «Schweigaard» 1870. «Schweigaard» blev kondemnert på Bermuda 1896 på reise Sapelo—Brake med pitchpine.

Nasjonaløkonomisk sett var treskutebygningen fint marked. Ved års-skiftet 1875—76 var under bygning i Norge 217 seilskib av tre på til-sammen ca. 86.000 registertonn; gjennemsnittsstørrelse altså ca. 400 tonn. Verdien av disse i seiklar stand kan anslåes til kr. 220 à 230 pr. tonn, d.v.s. ialt ca. 20 millioner kroner.

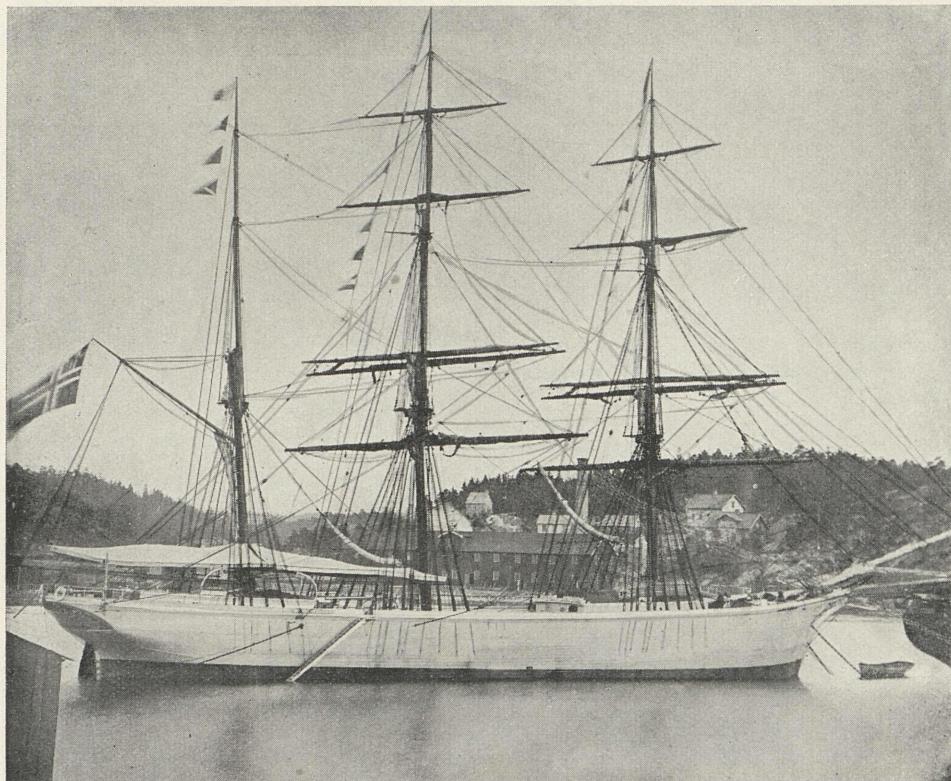
Dette var jo store interesser målt med tidens pengeverdi, og nær 100 pct. var «innenlands omsetning». Arbeidslønningene vil jeg anslå til nær 40 pct. Trevirket skrev sig fra Norges skoger. Jernet — i hvert fall delvis — fra landets jernverk, og ved siden av verftene skaffedes

Seljangeren «Haardraade» barkrigget 1871. «Haardraade» fristet senere en omtumlet tilværelse. Den kom snart under argentinsk flagg, senere under chilensk og tilslutt under U.S.s flagg under navn «Bowhead». I 1915 blev den endelig ødelagt under filmoptagelse i California.

blokkmakere, seilmakere, repslagere, båtbyggere, støperier og seilduksfabrikker o.s.v. stor og lønnsom beskjeftegelse.

Treskibsbygningen i Norge kulminerte i 1875—76 for derefter å avta hurtig og sterkt. Det var damp og jern som blev den pågående og seirende konkurrent. Brinch's siste nybygning i Christiania var «Broderfolket», og innen den var ferdig solgte han «Krana» til kommunen for kr. 400.000. Bedriften overflyttet han til Svelvik, men det blev ikke til noen glede for ham. Han bygget også der et par skib, men seilskutenes gode tid var da et tilbakelagt stadium.

«*Broderfolket*» 1878. Den seilte til 1909, tilhørte da Fred. Olsen.

Til sist et par småtrekk fra verftet.

Oslo Sjømannsforening, som snart skal feire sitt 100-års jubileum, blev stiftet i møte på «Brinche-kranas» seilloft den 19. desember 1846. I foreningens nuværende «kahytt» henger et stort, morsomt billede av situasjonen, og gruppe av stifterne.

Sjøfartsdirektør Hansen, hvis foreldre bodde på verftet, fortalte at han kunde sitte i kjøkkenvinduet og fiske hvitting. Vannet i Bjørvika var så rent og fint, at han kunde se bunn langt utover.

L. J. Vogt.

Funksjoner og arbeidere på Brinche-kranen 1876. Lengst til venstre — stående — sees
Marthinus Christian Brinch.

SKIBSREDER CHR. N. BRINCH'S VERFT «BRINCHE-KRANA»

Skib, bygget på „Brinche-krana“.

Navn	Rigg	Reg tons	Bygget	Eier
«Oslo»	Bark	350	1865	Wiel, Fredrikshald.
«Spes & Fides»	Brigg	307	1865	Hortens Skibsactieforening.
«Akershuus»	Bark	392	1866	A. Hesselberg, Oslo.
«Rosa»	»	473	1867	Dedekam, Mandal.
«Snorre Sturlassøn»	Brigg	203	1867	S. C. Andersen, Christiania.
«Bjørvigen»	Bark	508	1868	Winge & Co., Christiania.
«Magnus Lagabøter»	»	421	1868	— » — — » —
«Hvideørn»	Fullr.	561	1869	Wiel, Fredrikshald.
«Hafsfjord»	Bark	476	1869	A. Hesselberg — senere Ferd. Breda, Christiania.
«Schweigaard»	Fullr.	625	1870	Winge & Co., Christiania.
«Haardraade»	Bark	156 K.L.	1871	Selfangere, med hjelpe-damp- maskineri. Begge hjemme- hørende i Christiania.
«Harald Haarfagre»	Fullr.	173 K.L.	1873	
«P. C. Peterson»	Bark	647	1874	Sundt, Moss.
«Rosita»	»	363	1875	Chr. Brinch, Christiania.
«G. P. Harbitz»	»	650	1876	Knap, Tønsberg.
«Broderfolket»	»	667	1878	Chr. Brinch, senere Fred. Olsen, Christiania.

L. J. V.